

Hrvati u Rumunjskoj - putopisno povijesne crtice s narodnim obicajima

joi, 21 martie 2013

Knjižica prof. Petra Vlasi a, franjevca hrvatskog podrijetla, "Hrvati u Rumunjskoj" – putopisno povijesne crtice s narodnim obicajima, napisana je 1928. godine i izdana iste godine u Beogradu.

Relativno je slabo poznata me u karakterskim itateljima, a danas ju je skoro nemogu e prona i jer postoji samo u nekoliko primjeraka.

Ona je nastala kao rezultat autorovih misijskih dana provedenih me u Hrvatima u Rumunjskoj od 15.studenog, pa sve do 20.prosinca 1927.godine i pobudila je veliko zanimanje tadašnje hrvatske javnosti za sudbinu hrvatske dijaspore u Rumunjskoj. Zanimljivo je da je u navedenom vremenskom razmaku Petar Vlasi stigao obilaziti sva mjesta u Rumunjskoj gdje žive Hrvati, dobro ih upoznati i razgovarati s njima ne samo u crkvama i kolama, ve i u njihovim ku ama i društvima. Iako je stigao u Rumunjsku s nekom sumnjom i neizvjesno u o prodrijetlu i jeziku kojega govore Hrvati u Rumunjskoj, o kojima je imao tek malo informacija, srce mu se smirilo kad je pri prvom susretu s ovdašnjim Hrvatima ustanovio da "svugdje smo našli istokrvne Hrvate, koji su naša i mi njih sasvim dobro razumjeli, jer govore istim jezikom kao i mi".

Knjižica Petra Vlasi a strukturirana je u tri poglavlja: 1.Me u Hrvatima u Rumunjskoj, 2.Narodni obicaji, 3.Koleda, odnosno pjesme koje se pjevaju obilaze i od doma do doma uo i Božića.

U prvom poglavlju autor dijeli hrvatsku zajednicu iz Rumunjske u tri grupe, svaka od njih sa svojim specifičnostima, jezičnim osobujnostima i posebnim načinom života. Me utim, sve su te jezične osobujnosti sasvim neznatne, neznatnije negoli npr. oto ana na otoku Krku od onih na otoku Bra u ili Kor uli. Jezik svih tih skupina Hrvata u Rumunjskoj, tvrdi autor, pravi je hrvatski jezik, pa nije bilo ni rije i koje on nije razumio.

Prva skupina Hrvata u Rumunjskoj nalazi se u Rekašima, u tamiškoj županiji, na istočnoj strani Temišvaru i brojila je u to doba 722 stanovnika hrvatskog porijekla, uz Mađare, Nijemce, Rumunje (danas ih ima otprilike 250). Hrvati iz Rekaša nazivaju se još i Šokcima i vjeruje se da su porijeklom Dalmatinci odakle su došli u Rekašima bježe i pred Turcima. Izvjesno je da su Hrvati u Rekašima bili već u 17. stoljeću, jer se u Matici Mrtvih rekaške župe 1660. godine spominje da je tu umro u 90- toj godini Juraj Vinkov, a to je ime jedne od najstarijih hrvatskih obitelji u Rekašima.

Hrvati u Rekašima bavili su se poljodjelstvom, vinogradarstvom, ali su istovremeno bili i strastveni ribolovci, što donekle pokazuje i njihovo dalmatinsko porijeklo. S druge strane, izrazito su pobožan i miran narod, radišan i tehljiv i prilično imu an. Autora je snažno impresioniralo "Šokoka ko pjeva ko društvo"; osnovano 1888.god. pod predsjedništvom Ivana

Jankulova koje je otpjevalo nekoliko hrvatskih pjesama i boži njih koleda. Ve u to doba gotovo svim okcima je bila poznata "Danica"; ali i druge hrvatske knjige koje su dobivali preko Matice Hrvatske ili književnog društva "Sveti Jeronim".

Drugu skupinu Hrvata iz Rumunjske sa injavaju Ke ani koji žive na istoj strani Temišvara, na samoj granici sa Srbijom, u Hrvatskoj Ke i ili Checia Croata (službeni rumunjski naziv) za razliku od rumunjske Ke e ili Checia Romana od kojih ih dijeli samo jedna cesta. U hrvatskoj Ke i živjeli su isključivo Hrvati, negdje oko 300. Za njih se pouzdano zna da su došli iz Turopolja, negdje oko 1800. godine i da govore zagrebačkom kajkavštinom: zakaj, kaj si rekal, bum i la itd. Ke ani su u to doba imali "Gazda ko društvo", gdje su se redovno sastajali na itanje novina, na dogovore, na zabave ali i tamburaški zbor koji je izvodio hrvatske komade na tamburicama i bio zadužen za ugodno i veselo raspoloženje. Veinom su plemi kog roda, fini, otmjeni ljudi, "pravi gospari"; kako bi rekli u Dubrovniku s kojima ih autor u neku ruku i uspoređuje. "Štoto je nekada bio renesansni Dubrovnik me u hrvatskim gradovima to je danas Hrvatska Ke a me u hrvatskim mjestima u Rumunjskoj, a ljudi su najinteligentniji, najbogatiji i, slobodno se može reći, najbolji Hrvati u Rumunjskoj"; zaključio je Petar Vlasić za vrijeme svog šestodnevnog boravka me u Ke anima.

Meutim, takva idila na sliku ne postoji više u Ke i, jer je u našim vrijeme broj stanovnika hrvatskog porijekla opao na otprilike 40 stanovnika i, osim nekoliko staraca, u Ke i danas više nitko ne koristi hrvatski jezik.

Nastavak
u slijedećem broju.

Ivan
Dobra